

Belvárosi Liberális Klub előadás, Bp. VI, Andrásy út 45. I. em. 8. Időpont: 2013. április 17., 18 óra.

Kolláth György: Bolsevista a parlamenti többség felfogása?!

Alkérdeések: a kétharmad háromharmadot játszik, sőt időnként négyharmadként funkcionál? Mit tehetünk - jogállami keretek között?! - a kétharmad bolsevikjaival? Mit csinál egy alkotmányjogász akkor, amikor már alkotmány sincs?

Köszöntöm Önöket, külön köszönöm Tarján András úr meghívását. Túl a 100. közjogi előadásomon 2010 nyara óta, új helyzet előtt állunk: Önök is, én is. Érdemben kiüresedett, ténylegesen egy kézben összpontosult az orbáni állam és társadalom-kép, mely 3 év alatt öntörvényű, s önzően ártó, hibás pályára állt. Bibliai szóval: bevégeztetett? Nem tudni: ha a politikai (vég)szükség úgy hozza, jöhet már és még bármi. Frankenstein: divatszó lett, első ízben magam említettem / www.kollath.com/ 2012 tavaszán. Képek is tartoznak hozzá. Nem egyszerűen csak dermesztő jogi totálkép rajzolódik ki, hanem keresünk-találunk szégyenteljes, mert álságos, ördögi részleteket is. De a döntő, érdemi fontosság nem rendelődhet alá a - kamuból színlelt hátrálást esetleg megengedő - resztliknek.

Ma a főmenü, bárminemű változtatás célgömbje, ill. a tábla alsó-széle-közepe: ***de facto (miniszter)elnöki rendszer van Magyarországon, méghozzá annak egy igencsak primitív, avított, zsarnoki, paternalista és összjátékra, alkotmányos értékekre, garanciákra mit sem adó változata útján.*** Európában, s a mai történelmi-világpolitikai helyzetben ez bukó, de látható a bukás és a távozás eltérése. Egyház-kegyház-fegyház triász írja le találóan az Orbán-rendszert. Jócskán vannak kamuk, taposóaknak, bornírt részletek az AT-ben, de nem ezektől tarthatatlan a szisztéma. Az a fő baja, hogy megreformálhatatlan, jobbítása nem csupán esélytelen, de realizálhatatlan is. Gyorsnászád az oldalfelirata, de nincs hozzá lejtős tó, vízesés. Fejlődésre, önkorrekcióra képtelen, ám rövid-, középtávú túlélésre a banki tartalék még adhat forrást. Logikája kizárólag hatalmi, de uralni és igazgatni, kormányozni nem ugyanaz. Újdonsággal szolgálók: a 12 pontom talán e hétvégén jön az ÉS-ben. Közjogi megkottázásra alkalmas, szükséges ajánlások jönnek markáns rekonstrukcióhoz.

Előhangot egy kb. ***45 perces vetített prezentáció*** nyújt, melyet most sem olvasok fel, hanem kiegészítgetek csupán. *3 fő vonulat* lesz: a) *a jogállamiság 21 ismérve* kritikus megközelítésben, b) *a bűvös-bűnös 2/3*, mint minősített többség értelmezése a józan paraszti ész segítségével, c) végül *a közjogi helyreállítás alfája és ómegája* a „hogyan”-ra is tekintettel, a közjogi kodifikátor eszével és szemével.

Ezúttal is tartózkodom a pártos betagozódástól. Aktuálpolitikai kérdés, felvetés tőlem csak közjogi reagálást vált ki. Bírálom a töketlenkedést, a langyos kinyilatkoztatásokat a jövőről. Igénylem-ígérem a karakteres, markáns és a nem jogász számára is vonzó megállapítást és húzóerőt jelentő korrekciós javaslatokat. Ilyeneket gyűjtök csokorba: nem kibontva és kifecseggve mindent. Magamról annyit se, mint amennyit Tarján úr a fb-on belengetett kérdésként: ti, hogy mit csinál az alkotmányjogász, ha már elvették kedvenc játékszerét. /Talán csak eldugták, átfestették, megtagadták. Oka: a tehetségtelenség versenyképtelensége, hozzá nem értése, utálata mindannak, ami különb nála./ Szakjogász dolga? Leleplezés, ellenbizonyítás, alternatíva felmutatás. Érvel, bizonyít, cáfol, kijózanít, és főleg segíti a tisztán látást: grátisz és vitára készen rakosgatja az új parlament asztalára a rendeznivalók összefüggő csokrát, ha ért hozzá. Nem érdekel, hogy kinek a hiúságát bántja ez. A gyáva belterjesség önmagában hiba, forrása további bakiknak. Ne tovább!

Jogállam?!

Társadalom-szervezőmód 3 ismert: demokratikus jogállamiság, felsőbbbségi diktatúra, káoszba hajló anarchia. Sorscsapás, ha egyszerre mindhárom rátelepszik egy országra. Választani kell: ez volt '89-90 krédója, s ez ma is. Európa országaiban vagy jogállamiság van és lesz, vagy jöhet a széthullással kísérve valamiféle irányított, felsőbbbségi államrezon: demokrácia, kamukrácia, autokrácia, zsarnokság. A megoldatlanságok, képtelenségek színezékeként pedig belopakodik, szétterül az anarchia. 89-ben jól választottunk, érdemes kitartani mellette. Mert ha nem? *Önérdékű személyi ambíciót nonszensz próbálkozás megújítandó rendszer-hibaként meg(ít)élni.* Nem lehetne olyan társadalmi alrendszer, ami juszt sem jogállami (pl. szociálpolitika, egészségügy, oktatásügy, választás, pártpolitika, helyhatóság, pénzvilág). ***A jogállamiság ugyanis a személy(ek) helyett a törvények, alkotmányos intézmények uralma, s összjátéka:*** ezért általános, eurojogi és honi közjogi fundamentum, majd minden mást determináló alapérték. /Nem így pl. a pluralizmus: nem muszáj mindennek plurálisnak lennie, bár a piac, a verseny szabadsága erre ösztönöz és tendál. Szintén nem kell mindennek demokratikusnak sem lennie, pl. a jogsértők megbüntetése, a jogerős döntés teljesítésének kikényszerítése aligha e szerint kívánatos./ ***A demokratikus jogállamiság összetartozó fogalom-pár:*** az egyik hiánya a másikat is kétségessé teszi. A kétség jogállami közállapotainkra is kihat. Magyarország az utóbbi 25 évben rendkívüli, néha keserű változásokon ment keresztül. Diktatúrából lett demokrácia: majdnem úgy, ahogy rekonstruálnák az omlettből a friss tojást. A legvidámabb barakkból a legszomorúbb pláza lettünk? A politikai fordulatok feszült éveit éljük. **Tízparancsolat?!**

- 1.) A (pártállami) diktatúra és a demokratikus jogállam lényegüket tekintve két külön világ.*
- 2.) A jogállamiság más alkotmányos értékekkel, minőségekkel összhangban, egymást erősítve éri el célját. Ilyen pl. a szabad, fair választás, s a diszkrimináció mentesség.*
- 3.) A jogállamiság tény és igény: már bizonyos szinten elért állapot és 100 %-osan soha nem kész, perfekt, lezárt helyzet. A jogállam evolúció, de nem revolúció.*
- 4.) A jogállam nem a jogászok, hanem a törvény uralmát jelenti –független igazságszolgáltatással a végponton.*
- 5.) A jogállam morális alapokra is épülő eszmény, mely a törvénytisztelet köré szerveződik, kifejezve, hogy a jogot be kell tartani és tartatni, viszont semmi más nem kötelező általánosan, csak a „törvény”.*
- 6.) A jogállamiság alfája és ómegája a biztonságos rend mind a jogalkotásban, mind a jogalkalmazásban. A jogállamiság döntően minőségi kategória, és nem mennyiségi mérlegelés végeredménye.*
- 7.) Egy jogállamban semmilyen cél nem szentesítheti az eszközt. Jogállamban nincs és nem is lehet politikailag vagy társadalmilag hasznos, netán „igazságos” jogsértés.*
- 8.) A jogállam maga is sokrétű fogalom, belső összetevői pl. a jobbiztonságtól a normavilágosságon át a hatalommegosztás rendszerének tiszteletben tartásáig húzódnak.*
- 9.) A jogállamiság az érdemi, az eljárási és a végrehajtási szabályok tiszteletét egyaránt igényli, sőt a korrekt jogértelmezés és a fair teljesítés is ide sorolható. Jogállamban a jog: társadalom-szervező érték, ezért a társadalom egyes alrendszereinek működéséből (pl. egészségügy, oktatás, pénzvilág) sem számítható elvi követelmény.*

10.) *A magyarországi jogállamiság is „csatlakozott” az EU-hoz, részese lehetne annak formálódó föderációjának. Így a közös alapértéket jelentő jogállamiságnak számos fontos eurójogi: piacgazdasági, versenyjogi és emberi jogi összetevője, kihatása van.*

A legtöbb kritérium magától értetődő, példán megvilágítható. Kiegészítés: a jogállam minősége, beágyazottsága nem örökidejű, nem végleges. Nemzetközileg is többféle modellje lehet: láthatóan más ez az USA-ban, mint Európában. Érték-elvűsége elvben szilárd, a gyakorlatban többarcú.

A jog a társadalom-tudományok matematikája. Egy jó jogszabály olyan tiszta, mint egy matek képlet, egy fölösleges vessző sincs benne. Eltávolod(t)unk ettől. Évezredes axióma is borul: ti., hogy a törvény nem tudása nem mentesít. Ha visszamenőleges negatív jog képződik „igazságosság” címén, akkor hogyan tudta volna a kárvallott a jogtudatát és életviszonyait a később jövő norma büntető parancsához igazítani?! Ilyenkor a felelősségét megalapozó feltevés eleve kamu. Gyakorlatilag megtehető, bár nem helyes hogy aktuálpolitikailag kijelentik: intézkedésünkre immár törvény van, tehát az „törvényes”, és különben se kössék meg a politikai kezét. Vitatom ezt. A jogállam nem ok nélkül demokratikus. Azért **minőségi, jóhiszemű együttműködést feltételező kategória, mert valódi korlát és mérce mindenféle (társadalmi-gazdasági-politikai) cselekvés számára.** Ez nem hibája, hanem a lényege, mert demokráciában mindenki hatalma részleges, ellenőrzött és korlátos. Kötött koordináta-rendszer, melyből kitörni szent cél okán is tilos. Seholy sem beteljesült állapot a jogállam, hanem program is: így a cél+irány sem tetszőleges.

Komp-ország vagyunk. Kevés az eltelt 22 év, ráadásul most visszazuhantunk. Jelzései: az egyéni iniciativa mentén előtört rapid jogalkotás több tucatnyi rossz törvénye, az el nem végzett egyeztetések, hatásvizsgálatok büne, s az ekként kárt okozó állam elkent felelőssége. Ám ami itthon még elmegy, az elbukik az Unió jogvédelmi rendszerében.

Sok a túlzó megközelítés. A jogállamiságnak a feltétlen igazságosság nem magában foglalt része. Közember, újságíró, politikus véli így: ami buta, embertelen, igazságtalan, az semmiképpen nem jogállami. Ez olykor, s a jelenkori AB-gyakorlat tükrében: nem igaz. Deák Ferenc híres mondása kijózanító /igazságot fenn, a Mennyben szolgáltatnak, itt, lent a Földön legfeljebb jogot!/. Nem az anyagi igazsághoz, hanem a jogi utak, a jogorvoslati lépcsők végig járásához van jogunk.

Az **Alkotmánybíróság** (AB), mint legfőbb (?) jogőr: részben önhibáján kívül leértékelődött, elszürkült, politikailag túl-konzolidálódott, mára pedig A-ból B-be át is állt. Nem volt mindig így. 20 éves, nívós gyakorlatában a testület a jogállamiság főbb összetevőit, válfajait így munkálta ki: *Jogállam egyenlő jobbiztonság, kiszámíthatóság, normavilágosság, hatalommegosztás, az eljárási garanciák védelme, a formális jogállam és az igazságosság kapcsolatrendje, az alkotmányos büntetőjog mibenléte, a felek eljárási pozíciójának korrekt megállapítása, s benne pl. a fegyverek egyenlőségének elve, a közigazgatási határozatok bírósági kontrollja, a közigazgatás törvény alá rendelése, az alkotmányos szervek együttműködési kötelezettsége, a közhatalmi szervek demokratikus legitimációja, a közjogi érvénytelenség megállapíthatósága, a minősített (2/3-os) többség megkövetelése, az alapjogi kétharmad vizsgálata, az ígérvények sorsa, a bizalomvédelem, a szerzett jogok védelme, a várományok sorsa, a visszamenőleges, negatív jog tilalma, az időmúlás jelentősége, az átmenethez kellő idő szükséglete, s az ún. alkotmányos idő lehető kímélete. 21 tétel!*

Laikus vélekedés szerint ez sok, szűkítés kell. Ellenkezőleg: tágul a horizont, új területek, védendő értékek, s kerülendő jogi csapdák jelentkezhetnek. 3 példa: a) a kollektív, ill. a III., sőt a további generációs jogokkal ki fog bővülni az oltalmak zónája. b) már ma is jogállami követelmény volna, lehetne a kollektív büntetés (pl. a megtizedelés) tilalma. c) meg kell határozni az alkotmány(osság) belső összetevőinek egymáshoz mért súlyát, „hierarchiáját”, a fundamentumok és a részlet-normák vetélkedésének feloldását: a tartalmi, akár örökörvényű alkotmányosság normatív alapelveit, köbe vésett normáit. **Bizonyító erejű ellentét-párok:**

Jogbiztonság vs. tények: a jogalkotói joggal való visszaélések, a hatályba sem lépett törvények átszabása, a végrehajtási normák késedelme, egyéni indítványra, egyeztetés nélküli sumák törvényalkotás. Kiszámíthatóság vs. tények: magántulajdonú vállalkozások közterheinek ötletszerű, évközi súlyosítása, tollvonással jövő megszorítások, banki etc. elvonások megállapodás-ellenes, évközi bevezetése. Kiszámíthatóság helyén egy csöpp beszámíthatóság is jól jönne?! Normavilágosság vs. tények: politikai (pl. pártfelelősség, nyugdíjvédelem), törvények lózungot jelölő és érő fogalmak „törvényesítése” értelmező normák hiánya, kuszasága, ellentmondásos, értelmezhetetlen jellege, egyezményes tartalmú köznapi kifejezés 5-6 féle jogi definiálása. Hatalom-megosztás vs. tények: de jure immár az Alaptörvény normája is ez, ellenben de facto tény annak megpulykázása, kiüresítése. Alkotmányjogi minimum: a népfelség minden hatalom kezdete és vége, mindenki hatalmát kontrollálni kell az önkény megelőzésére. Visszamenőleges, negatív jogalkotás tilalma vs. tények: 98 %-os különadó az előző hatalom kedvezményezettjeire, nyugdíj-megvonás. Alkotmányos, ill. kellő, átmeneti idő vs. tények: bírói kényszernyugdíj, szerencsejáték- tarvágás. Alkotmányos szervek jóhiszemű együttműködési kötelezettsége vs. tények: nem mindegy, hogy az előadás prezentációját osztjuk-e meg, vagy az országot. Alkotmányjogi idő: tud valaki olyan példát mondani, melynél nem csak a közlőny elolvasásához, de a jog- és életviszonyok átalakításához is megadatott a kellő idő? Ellenpélda számos akad.

A 21 tétel zöméhez más is tud pro és kontra esetet illeszteni. Fejlődésük az ezredfordulóig kb. fele-fele arányban pozitív megvalósulást, s ugyanennyi további húzóerőt jelzett. Egyiküknél sincs előre lépés 2010 nyara óta. Rom(bo)lásuk alkotmányosan kontraproduktív. Ha a jogállam normáit a közhatalom önérdéken, könnyű kézzel kezeli, elveszti morális alapját a másokon való számon kérésnek. Az ész pesszimista, az akarat optimista. Vetélkedésük eredménye megjósolhatatlan. Szemléltető poén: a törvényalkotó az intenzív osztályon, súlyos betegen lapozza a Bibliát. Maga meg mit csinál? - kérdezi az orvosa. Joghézagot keresek. Nem jut(unk) így semmire. Úgy sem, ha a jogállamiságot megalkuvóan, morális deficittel ellentét-párba állítjuk más minőséggel. Idézet a Pesti Ügyvéd 2012. novemberi számának 7. oldaláról. Mit igényelnek a vállalkozók a jogtól c. tudósítás záró-blokkja: „A záróbeszédében *dr. Sárközy Tamás*, a Magyar Jogász Egylet elnöke arról szolt, hogy a konferenciasorán elhangzott **két koncepció közül – a demokrácia a jóléti társadalmakra van modellezve, szemben azzal, hogy a jogállam elsődleges érték – a középút a helyes.**” **Képtelenség:** alkotmányjogi nonszensz vagy csapda volna ez. Valami olyasmi, mint a tengeralattjáró repülőgép, vagy az önmegsemmisítő lemez J Bondnál. Hogyan tehetnék jobbá a jogállamot? Pl. felelősséggel! Skandináv minőség-biztosítás, anno: a frissen elkészült ágyú csövére ráültették annak készítőjét a legelső

lövés alkalmával. Legyen övé a kockázat az esetleges silány munkáért, mivel akkoriban gyakori volt, hogy mindjárt az elején szétrobbant az új fegyver. Hány Ülő Bika akadna itthon? Vehetnék, persze, példát **Európából!**

Unió alapértékek, *alapszerződés 2. cikke: Az unió az emberi méltóság tiszteletben tartása, a szabadság, a demokrácia, az egyenlőség, a jogállamiság, valamint az emberi jogok - ideértve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait - tiszteletben tartásának értékein alapul. Ezek az értékek közösek a tagállamokban, a pluralizmus, a megkülönböztetés tilalma, a tolerancia, az igazságosság, a szolidaritás, valamint a nők és a férfiak közötti egyenlőség társadalmában.* Minden szó világos? Veszi ezeket itthon komolyan mindenki!? Az Unió Alapjogi Chartája preambulumának kivonata: *Szellemi és erkölcsi öröksége tudatában az Unió az emberi méltóság, a szabadság, az egyenlőség és a szolidaritás oszthatatlan és egyetemes értékein alapul, a demokrácia és a jogállamiság elveire támaszkodik. Tevékenységei középpontjába az egyént állítja, létrehozva az uniós polgárság intézményét és megteremtve a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térséget. ..Az Unió... biztosítja a személyek, a szolgáltatások, az áruk és a tőke szabad mozgását, valamint a letelepedés szabadságát. Ennek érdekében a társadalmi változások, a társadalmi haladás, valamint a tudományos és technológiai fejlődés fényében szükséges az alapvető jogok megerősítése e jogoknak egy chartában való kinyilvánítása útján.* Lássuk be és lássuk tisztán: külföldről - a tisztánlátás, s a kijavítás előmozdításán túl - nem jön varázsütésre honi megoldás. Ergo vagy olyan (minőségi!) jogállamunk lesz, mint amelyet megengedhetünk magunknak, vagy olyan, amelyet kinnal eltűrünk, és akkor bizony meg is érdemelünk. Jog(+)állam, nomen est ómen: oszt Ámen?!

A 2/3

A gondok magva, a vizsály almája ez az arányszám. Ártó-önző a kormányoldali: ugyanakkor „légnemű”, *naiv, fantáziátlan, erőtlen, körön belüli a vele kapcsolatos demokratikus ellenzéki hozzáállás.* Jogtörténet 20 év 2/3-os gyakorlatából: **addig kerestek megoldást, amíg a 386 mandátum adott megoszlásától függetlenül kiegyezésre nem jutottak.** AB-jelölés: egy innen, egy onnan, még ha az a nívó rovására is ment. *Fifti-fifti, s nem 2/3:1/3 kiporciózva.* Megtört ez a rezsím 2010-ben, s rárakódott pártszolgálatosok oda-kommendálásával. *Analízis: 5 lépésben sakk-matt, mert immár a szisztéma is torzult?! Kimódolt, másodszándékot előtérbe állító, leplezett, mégis céljában és eredményében nyilvánvaló közhatalmi és jogpolitika szab(ott meg) mindent, melyben az egyirányú „felhalmozás” élből jött és tarol, 5 lépésben.* 1) *Átszervezik, átnevezik X alkotmányos intézményt. Gyakorlatilag mindet.* 2) *Stratégiai csúcspozíciót hoznak létre benne, zömmel egy személyre kialakítva.* 3) *9-12 éves mandátummal betonozzák be, teszik szinte leválthatatlanná a már előre kiszemeltet.* 4) *Ájtatatos képpel beleültetnek egy vagy több bizalmast (nicknevük: orbaniták), majd már együtt színlelik a poszt függetlenségét.* 5) *Ellehetetlenítik, elkedvetlenítik, szinte kalodába zárják az utánuk jövőket.* Így semmiféle olyan ajánlás, változás-igény már nem tárgyalási alap, mely az 5 egységét, lényegét és összefüggését érintené. Ezt a helyzetet kell kezelni: ehhez képest az a дума, hogy szerzett jogot nem sértünk, a naivítás csúcsa.

Elvhű, szorgalmas és jó szándékú, a pártos, önző helyzetet korán felismerő és végig megszenvedő, de azt markánsan kezelni mégse tudó (nemmel szavazó, majd kivonuló) volt a demokratikus parlamenti ellenzék közreműködése. **Választhatott volna más**

stratégiát és taktikát az 1. perctől?! Igen! Modellezve: más a szitu, mint volt 20 éven át, lefokozódtunk 1/3-ra. Tegyük próbát! Innentől ha még 1/3-nyi érdemi beleszólást és együtt-döntést sem kapunk, akkor elvi alapon és a demokratikus alkotmányosság axiómáinak a védelmében azonnal félre állunk. Egyétek meg műveteket és egymást: **bojkott indul legalábbis minden minősített többségű közjogi lépésekre, előre vetítve, hogy fordulat esetén semmi nem marad érintetlen.** Ez 2010 közepétől hiteles(íthető) lett volna sok összefüggő, pozitív, külső-belső akcióval, legitimációs következetességgel. *Másként történt.* Felállt a demokratikus oldal hófehér vívóruhában sportfegyverrel, csak hogy a túloldal petrencés rúddal ágyékon ütötte, kinevette, vergődni hagyta, átlépett rajta. (Akkor és azóta is.) *Nem összemérhető* a brutális tettes és a sértett felelőssége. Hiba az áldozat okolása, de tényleg csak ennyi kínálkozott ellenzéki megoldásul? Szerintem nem! Ha a Ház többsége köp a kisebbségre, akkor az utóbbi játsszék másként és más pályán. A számbeli túlsúlyt szellemi-minőségi tartalommal ellensúlyozza: nem volna nehéz. Mutasson fel szellemi-morális erőt, feltételt és efféle szolidaritást, külhoni szövetségest, belső mozgalmat, szakmai-tudományos alternatívát a beszűkült, erőszakos, öntelt, dilettáns szolgasereggel szemben. És adja elő mindezt plasztikus egyszerűséggel, őszinte hittel és példákkal. Sok példa adódnék csak a közjog köréből. 3 kap itt helyet.

1) Mi is a 2/3: formálisan egy korábban, találomra belőtt arányszám, érdemben pedig az Alkotmánybíróság (AB) szerint „a minősített többség nem egyszerűen ...formai előírása, hanem olyan alkotmányos garancia, amelynek lényeges tartalma az országgyűlési képviselők közötti széles körű egyetértés. L.: 1/1999. (II. 24.) AB határozat, ABH 1999. 25. Utóbb pedig: mindez az alkotmányos berendezkedés alapjainak megőrzésétől elválaszthatatlan.” (Kommentár 92. oldal). Konklúzió: nem maga az arányszám, hanem annak eredete, (ind)oka, egyetértést kifejező kritériuma a döntő. Lehetne, volt is más garancia és mérték: pl. a 4/5. Ergo **nem mellőzhető a két oldal konszenzusa a legsúlyosabb, rendszerelvű, 4 éves cikluson túl mutató, pártsemleges ügyekben.** Ez a minősített többségű személyi ügyeknél ugyanígy jutna érvényre, ami már a demokratikus legitimációt is érinti. Következtetés: egy kellékhianyos, otromba alkotmányozás már csak a fentiek miatt is, lehetne igazoltan alkotmányosértő. Főként, mert az alkotmányozó és a törvényhozó hatalom nem szükségképpen esik egybe: az előbbinél kell lennie minőségi többletnek is. Nálunk nem volt, ma sincs, de kell hogy legyen.

2) Sajnos az **ellenzék (még)is Jolly Jokernek tekintette a 2/3-ot.** Nem az! Próba: mi a 2/3? a) A 4. vodka után két fiú és egy gyönyörű lány programot tervez. Srácok: Csináljunk egy örült, vad szex-éjszakát! 1. fiú: benne vagyok! 2. fiú: oké, mi az hogy! Kislány: nem, nem akarom! Legények: -kisanyám, a 2/3-ad az kétharmad! Némi erőszak 1 ember v. 1 ország ellen?! Btk-beli tétele a partiképes ifjaknak: 5-től 10 évig terjedő szabadságvesztés. Ennyi (mandátum)idő szinte senkinél sincs. b) Közúti balesetet szenved egy képviselő. Dísztávirat, jobbulást kíván a Ház: 268 igen, 100 nem és 18 tartózkodás. A 2/3 formai előfeltétel, nem érdemi adu. Mennyiségi tekintetben egy kevéssel több, mint a sima határozatképesség. De érdemi meghatározó szerepe nincs: tartalmilag egy minősített többségű döntés éppúgy lehet jó mint rossz, alkotmányos vagy alkotmányosértő. Ha **ez nyilvánvaló egy önkormányzatnál, miért nem az fentebb?**

3) *Igazolni kellett és lehetett volna a közjogi döntések műhibáit*: az AT-től kezdve a jogalkotás bornírt rendjén át egészen a korrekció válfajainak kimunkálásáig. Fair alternatívákkal: úgy nem, így igen. Egy példa. Sok jó jogász elemezte, értelmezte nívós tanulmányban ***az alkotmányértő alkotmányozás*** dilemmáját. Megosztott véleményekre jutva, végül meghunyászkodóan, 2012/13 fordulóján ellenben nekibátorodva foglalkozott ezzel az AB is. Lett volna mindenki számára muníció. Az ellenzék előfeltételt, alkotmányos axiómákat, keretet és garanciát, közjogi szakmai kautelát köthetett volna közreműködéséhez, érdemi részvételéhez. Tett valamit, nem is rosszat, de nem tudta áttörni a 2/3 elzárkózásának, önfényezésének, kapkodásának és talmi erőkultuszának, s szorongásteli ambivalenciájának a falát. Miért nem tűnt fel a ***kormányoldal őrvongése, amikor csak szóba került a legitimitásukat rontó bojkott?*** Mindezzel szemben a demokratikus oldalon se cél, se mód, se karakán kiállítás, se egység, se markáns aprómunka nem volt. Összefogás sem!

12 pont a helyreállításért

Legfőbb, kijózanító következtetés: ***új parlamenti 2/3 híján a mai közjogi romhalmazra 100 %-ig makulátlan+békés jogi megoldás nincs***. Ugyanakkor behódolási pozíciót felvenni is kár. Kamuzás, látszategy(ez)ség sem segít. „Csak” fair, demokratikus, európai és a népfelsgre építő, erőszakmentes és biztosítékokkal övezett kivezető út egyengethető, ami önfejlesztő módon összerakható. Nem jogi: politikai kérdés a (nagy)koalíció, s benne pl. egy Romulusz-Rémusz kettőse. Naiv üzenet a már megüzent kiegyezésé: ***a bárány feltét(el) nélküli tökfőzeléket ajánl vacsorára a farkasnak?!***

Általánosságban: a helyreállítás esélyeiről, feltételeiről, alternatíváiról csend, suskus, személyi kalkuláció egyszerre érzékelhető. Fenyegető baj, hogy békés váltás esélye napról-napra fogy. Előkészítettség gyenge. Készültségi fok ma: 10%. Nehézségi fok: 150 %. A-premissza: időben visszafelé is újjá varázsolni a jogállamot /annak biztonságát és múltra is szóló kiszámíthatóságát/ olyan, mint az omlettből a friss tojást rekonstruálni. Lehetetlen. Cezúra viszont lehet és kell is. Jön a B-premissza: kb. mint Erős Pistát a tubusba visszagyömöszölni. Nem kizárt, de feltételes, időigényes és nehéz. C-opció: a Dzsinn a palackba visszaterelhető, de nem bárki képes és kész rá, bárkinek el sem hinnénk. ***Fő jogi peremfeltétel: az AT közjogi érvénytelenségének kimondása az alap, s az alkotmány hatalom-monopolizációs tilalmának beélesítése az első pozitív jel.***

Egyelőre senkinél nincs minden szempontból támadhatatlan, korrekciós közjogi foratókönyv és megoldás. Előnyök-hátrányok, kimunkált alternatívák: hol vannak? ***Sikerre esélyes (átvezető) módok helyett célok olvashatók***. Tartalmilag, de nem egy az egyben vissza kell térni intézményesen a 89-es alkotmányhoz, ám el kell végezni annak eszázadi modernizációját. Az alkotmányos intézmények szervezeti, személyi, etc. függetlenségét vissza kell állítani. Új, az állam felelősségét intézményesítő jogalkotási rend épüljön ki. A független posztok megszállásának korrekciója elengedhetetlen. Jelzésértékű az emberi jogok visszaszolgáltatása a népnek, a hatalom korlátjaiként való tétélezése: az uniós Alapjogi Charta és jogi felelősségi modell átvétele döntő érték és jel lehet. A fair választások ügye forrong: krédó a de jure+de facto, szavatolt leválthatóság. A Tóth Zoltán-féle civil előválasztás jó mérce, a rossz törvény hatékony ellensúlya és színvallásra, demokratikus összefogásra készítő előjátéka lehet. ***Szanálni kell az országot a makro-ügyekben***: szinte minden fontos

szakpolitika terén, érdemi modernizációval és minőségi garanciákkal. Kulcsszó itt is: **strukturális és fenntartható megoldás** kell. Alternatívák kidolgozása, felmutatása szükséges azonnal minden kulcsponton, és nyomban nyilvánossá téve: ha jön a váltás, ezzel kezd az új garnitúra. Megnyugvást kell hozni a társadalomra, és békés építkezést hirdetni 3-5 év kiszámíthatóságával. Humort, jó légkört, szavahihetőséget, bizalmi elvet visszahozni a hétköznapokba! Ami most van, ricinus ebéd közben. Ingyen-ebéd nem lesz, de a polgár a táplálkozási lánc boldogabbik végére kerülhet. Könnyű nem lesz, de elviselhető(bb) igen. Megéri.

Az alkotmányos rekonstrukció 12 pontja

Bő 1 hónap összejövetelei után záróközleménnyel fejeződtek be a demokratikus (bal)oldal közjogi egyeztetései. Hegyek vajúdtak, egeret szültek? Nem egészen, bár a tárgyalások 2013. február 8-án közzétett eredménye - ha a jog egzaktságánál fogva a társadalom-tudományok matematikája, akkor bizony – *szegényes, felszínes, ötletelen, papír- és fűrészpörizű, hiányos és mozgósító erő nélküli.* Sok a közlönyökből kikandikáló *deja vu*, miközben ***a de jure és a de facto ellentmondása kibírhatatlan.*** Érzelmi alapon, sok jóhíreműséggel, tovább-fejlesztést remélve talán mondható, hogy az említett kommunikációban és más elvi közleményekben a „mit” zömmel helyes és indokolt, ám a „hogyan” láthatatlan, (meg)foghatatlan. Rekonstrukciós törvény(ek) sarkainak, áttörést hozó kreatív, olykor bravúros megoldásoknak, sőt egy új alkotmány szabályozási koncepciójának üres óhaj, szerkesztett célgyűjtemény alkalmatlan. Nem számít? De igen. *Szemléltetés: panasz az erdő bölcsénél, hogy a róka elragadja a kisnyulakat. Bagoly: változzatok sünné! Jó-jó, de hogyan? Az a ti dolgotok, enyém csak a stratégia.*

Ez az összeállítás nem diagnózissal indít. Oka: azt a demokratikus oldal jól feltárta, csupán az abból levont következtetései, ajánlásai és tanulságai suták. Harmadik éve fedáksári és krónikus görcs a 2/3, mint döntő akadály. Defenzív mellébeszélésnek, alibizésnek, kimagyarázásnak vagy begubózásnak megjárja. Érdemi közjogi szerepe, relevanciája mégsem végzetszerű. 2/3: nem kellene kapitulálni tőle, előtte. Ha a helyreállításhoz ez is megvan, szüret. De ha nincs meg, akkor részben más a jogi megkottázás formája, ám annak elkerülhetetlensége és visszafordíthatatlansága, érdeme, súlya, felelős parancsa változatlan. Magán szorgalmi vállalásként legalább és legelőször az alábbiakra látnék elszántan és következetesen szükséglet és módot. Oddsokat nem itt, nem most osztanak.

1)2010 nyarától számos elemből álló, egy irányba, ***a monolitikus és monopolisztikus hatalom-koncentráció irányába mutató közjogi dűlás és rombolás ment végbe.*** Közbülső állomása volt ennek az Alaptörvény (AT) elfogadása, majd többszöri, párt- és aktuálpolitikai módosítása. Betetőzése pedig az ún. 4. AT-módosítás. Mindez ***együttvéve „alaptörvényes” államcsínynek, közjogi puccsnak*** minősíthető. Érdemben e folyamat ellentétes a rendszerváltó, köztársasági alkotmánnyal, de az AT C) cikk (2) bekezdésével is. Immár adott körben az Alkotmánybíróság (AB) nem csak a törvények bírósága, hanem /egyedi bírósági ítéleteket sajátos eljárás nyomán megsemmisíteni hivatott/ tény-bíróság is. Az AT említett cikke mindenki (pl. államfő, AB etc.) jogává, s egyben kötelességévé teszi a hatalom-koncentráció elleni fellépést. Az AT C) cikk (1) bekezdése konkrét mércét, jogcímet is ad hozzá: a hatalom-megosztás alapelveit. Vagy egy valamikori ***AB, vagy egy új Országgyűlés megteheti, hogy beüzemeli a közjogi zsargonnal ellenállási jognak hívott §-t.*** Nem csak megszabja ennek jövőbeni

garanciáit, eljárási és érvényesítési módjait, de 2010 nyarától levezetve és dokumentálva megállapítja az alkotmányértés fennállását és intézkedik annak orvoslására. Erre az ún. Bokros-intézet korábbi indítványa (s benne a kizárólag kormányérendű törvények meggyőző listája, aktualizálva) jó kiinduló pontokat ad. Mintegy 20 olyan közjogi törvény, plusz sok személyügyi döntés született, ami összhatásában elvezet idáig. EU-s háttér is adott hozzá. Egyéb(ként) intés: vissza kell hozni az **alkotmányértő mulasztás**, továbbá a **piacgazdaság** kategóriáját, jogi relevanciáját is.

2) Kézenfekvő, sőt ténybelileg vitán felül áll az AT megalkotásakor elkövetett másfél tucatnyi törvényalkotási-eljárási hiba: a zárószavazás előtti, elkésett és már meg sem vitatható módosító indítványok befogadása. Ez a 90-es évek közepe óta verifikálható **közjogi érvénytelenség, mely semmisség megállapításához** vezet. Ennek lehet a döntőke az AB, de az új parlament is. Az OGY-nél ez nem szükségképpen 2/3-os minősítésű határozat-hozatal: már csak azért sem, mert *érdemben nem hatálytalanít, nem módosít, de deklaráál és programozva elindít egy korrekciós mechanizmust* 3-6 hónapos határidővel. /Nem kulcsérv, de maga az AB sem 2/3-dal döntene./ Az AT közjogi „megdöntése” belső érdemének kontrollja híján is lépéskényszert teremt, starthelyzetet a normatív megújítás számára.

3) A parlamenti 2/3-ot a közjog egészének értő minősítésébe kell helyezni. Újra: ez mindössze az érvényes döntés elemi-formai kritériuma, de nem totális, abszolút tartalmi aduász. **A 2/3 nem működhet 3/3, sőt 4/3 módjára. Az 1/3-nak semmi se jutott, a 9-12 év majd háromszorosa az alap-ciklusidőnek. Ettől igaz a megállapítás: a Ház bolsevista módon bánt (el) az elvben 4 évre szólóan, és a hatalom-megosztás, s más alkotmányos fundamentumok koordinátáin belül kapott felhatalmazással.** A bomba még ketyeg. A **választási rendszer** önérdékű megbuherálása újból hozhat ilyen szélső helyzetet, s vele a törvényhozó és az alkotmányozó hatalom kellő garanciák nélküli, további és teljes egybemosódását. Távlatosan nem ingamozgásra, sem revánusra van szükség, hanem a kumulálódó hibák és bajok több téren és több tételben való megelőzésére. Ám addig is, és elsőként a fentiek, főként **a konszenzust érintő elvek értő, higgadt magyarázata felfrissítést és beüzemelést kíván: méghozzá nem csak a normaalkotások, hanem a parlamenti hatáskörű személyi döntések** (az „orbaniták” státuszügyének) felülvizsgálata tekintetében is. Erre kell felfűzni az érvelésben minden helyreállítást! Elvi tennivaló: a pártsemleges, független közjogi intézmények (pl. az ÁSZ-tól az AB-én át a jegybankig) valós, **garantált semlegességét elő kell venni, annak megsértését ki kell mutatni, s a jövőre nézve szavatolni kell az elv feltétlen-töretlen betartását.** Előbb felhívás szükséges az - akár önhibán kívül (?) is odaragadt - itteni „érintett” kör számára a helyzet objektív-szubjektív tarthatatlanságáról, majd **önkéntes távozás híján egyedi aktus-felülvizsgálat szükséges a változás kikényszerítésére. Jogi garancia - jogorvoslat - nem maradhat el itt, vállalva annak ódiúmat.**

4) Az új kormány mind e körben általa kezdeményezett és azonnali (!?) végrehajtással kísért **népszavazással is indíthat:** megjelölve benne az alkotmányosság helyreállításának legfőbb lépéseit és tételeit. Ígérheti, hogy ugyanígy **népszavazással erősített meg az új, demokratikus jogállami alkotmányt is, X időn, de nem 3-4 éven belül.** Az új alkotmányhoz: ennek kialakítására senki ne kapjon **koncessziót**, és ne is párt(közi) alapon fogjanak hozzá. Független szakértői csapat végezze el - szükség

szerint alternatívákat is felkínálva - aktualizálva azt a szintetizáló munkát, mely 22 év közjogi axiómáit, összefüggéseit, AB és uniós jogi fejleményeit, nívós előzménytervezeteit és az ország mérsékelt alkotmányos értékrendjét konkrét formában is prezentálja. A pártközi középre invitáló csalogatás, önhipnózis és kilúgozódás, (v)észfék: betli.

5) Az Orbán-rendszer által **tönkre tett, egyirányúsított közjogi intézmények hatásköreit és/vagy felső stáblistáját meg kell változtatni**. Utóbbihoz, egyeseknél a pártos befékezést gátló biztosítékot, együttműködési kötelmet elő lehet írni, akár az ún. kétcenteres, tehát régít újjal, plusz erővel együttműködésre kényszerített (a közigazgatási jogban ismert *szakhatósági együttműködési*) modell útján. Minden megoldási variációt kifecsegni idejekorán nem érdemes, ám szemléltethető, hogy 2/3 híján is adódnék az új rendszer lerohasztását meggátló mód. Egy ötlet: közjogilag érzékeny területre *szaktörvényben kimondható, hogy az alkotmányosság, a politikai semlegesség és szakszerűség biztosítását olyan főtitkár vagy főigazgató végzi, aki ellenjegyez minden aktust: ennek hiányában nincs érvényes döntés*. Ellenvetés: hogyan döntenek vajon az érintett köz- és főhatóságok az őket érintő alkotmányos „megszorítás” miatt? *Nem döntenek, véleményeznek: az összeférhetetlenség, a kizárás generális eljárási normája bevethető, saját ügyben nem lesz X,Y,Z struktúra, személy döntenők és pörös fél*. Alapkövetelmény: ne tudja a régi rezsim ott-hagyott mezőnye ab ovo meggátolni a jogállami rekonstrukciót, sem az ország átfogó, szakpolitikákra is kiterjedő talpra állítását. Végül *az egyszeri, időleges válság-variáns megy a jogtörténetbe*.

6) Időleges, de *fair és csakugyan független „igazságtételt” érdemes* meghirdetni, és maximum 3 éven belül lezárni, a végén amnesztiával befejezni. Nem boszorkányüldözés ez, de nem is szabad elvonulás: módja pedig *olasz mintára abszolút független, csak parlamenti ad hoc bizottság alá tartozó, a mai ügyészség felett álló speciális ügyészi csapat tárja fel a politikai okból-érdekből elkövetett köztörvényes (bűn)ügyeket a tág értelemben vett igazságszolgáltatás egészében, s vigye azokat bíróság elé*. Ez többlet: más mint ma a saját büntetőpolitikájával (?) visszaélő ügyészség kormány alá rendelése, biztos garanciákkal.

7) A **közjogi felelősség** teljes újra gondolása és építése kell, élén az állam, mint normaalkotó közhatalom EU-mintájú kárfelelősségével, ha jogellenes, alkotmányosértő, EU-jogot sértő, visszaéléssel történő jogalkotás adódnék. Alkotmányosértő jogalkotásért választott politikusnál (pl. egyéni indítványa végjátékaként) megállapítható lehessen ún. *méltatlansági összeférhetetlenség*?! Ugyanakkor a politikai bosszúnak és szűk kutatói körnek tetsző, jogilag perpetuum mobile *ügynökügyi „törvénykezést” el kell felejtetni*, egy aktussal le kell zárni. 22 év után a szankcionálás kizárt, a vastag bőr eliminál minden megbélyegzést, jó jogi megoldása az AB 95-ös határozata után nincs, a köz nyugalomra vágyik.

8) Nem lehet csupán horizontálisan, a kormányzati szintben gondolkodni és lépni. Ehhez, és nem csak ezért **a demokratikus és legitim autonómiák felélesztése és partnerré tétele** kell: élükön a helyi *önkormányzatok* rendszerváltó közjogi karakterének /kollektív és alapjogi szisztémájának/ a visszaállításával. Hasonló súllyal és elkötelezettséggel szükséges *az alapjogok 3 körének* értő és igényes reformja, méghozzá az EU Alapjogi Chartájának a szellemében, és az állam közjogilag rendbe tett szerepével e jogok minden adekvát szintjén. Száműzendő pl., hogy az állam

csupán „törekszik” bármire. Legyen nyilvánvaló az alanyi jog, a felelősséggel járó, objektív állami intézményvédelmi kötelezettség, és a jog híján is húzóerőt jelentő államcél összefüggése, egyben világos, garantált elkülönülése (államcélnál pedig a Nemzeti Hitvallás ejtése). *A jogállami kritériumok, biztosítékok és jogvédő utak megtisztítása és megerősítése alap-lépés.*

9) Sürgető, és garantált megoldást kíván a demokratikus **pluralizmushoz illeszkedő közszolgálati, közhivatal-viselési kettősség rekonstrukciója**. Az 1992-ben helyes elvek mentén kimunkált metódus: válják el garanciákkal a politikai versengésben részt vevő tábor, és az attól intakt hivatalnoki kar mezőnye, jogi rendje, ethosza. A teljes, osztott jogi infrastruktúra álljon helyre. Ezt az elvet, s vele a **garantált politikai semlegességet végig kell vinni az államszervezet egészében**: bíróságtól az ügyészségen át a rendőrségig.

10) Azonnal olyan független erők, személyiségek bevonásával történő **monitoring** induljon el, mely diagnózist készít, szakmai ajánlásokat munkál ki (pl. az egykorvult **Reformszövetség mintájára, pl. Közjogi Kollégium** címén), s amely megkerülhetetlen szakmai autoritás lesz a központi távlatos döntéshozatalban. Modell a korábbi Költségvetési Tanács lehet, jogköre A,B,C erősségi fokozat szerint formálható. Vissza kell állítani a jogalkotás rendjén belül is az érdekegyeztetés európai, érdemi válfajait, megfékezve a jog-inflációt, garantálva a *társadalmi-gazdasági elemzések, hatásvizsgálatok* rendjét. Ha létre jön a Közjogi Kollégium, előkészítő szakmai feladatként gondozhatja a sarkalatos törvények felülvizsgálatát, megújítását. Ezek élén a valóban szabad, tisztességes és átlátható választások kökemény garanciákkal és szankciókkal védett rendszerét kell rekonstruálni. Minden közjogi feladat kapja meg a **Velencei Bizottság szakmai előzsűrítését**.

11) Sorra kell venni az ő bevonásukkal a *közhatalmi szervek modernizációját* vagy csak a közjogi helyreállításuk dolgát, és szavatolni kell mindezek folytonos, kölcsönös, jóhiszemű együttműködését. Valóságos, európai minőségű modernizáció fejlessze tovább a rendőrséget, de a közhatalom többi egységét és formációját is. Mindebben karcúsítás, a feleslegek, a párhuzamosságok kiiktatásával megtakarítás is kinyerhető. *A jó kormányzás EU-s értékeit* meg kell honosítani. Ezek csúcsán egy **évtizedekre szóló stabil, mérsékelt, ideológia-mentes állam- és jog-koncepció** formálódjék ki, stabil makrogazdasági bázison, erős uniós ráerősítésekkel.

12) Gyorsan elkészülő **A és B terv (vagyis krízis-variáns is) szükséges** az ország általános, plusz blokkokra bontott jogállami rendbe tételére a szakpolitikákban is: nem jól csengő célokból. A direkt romeltakarítás mentén, mindezek koronájaként 3 idősíkban fair program adjon vázat az **eszázadi modernizációk** végig vitelére. Ennek egyik alap-eleme a 20 éve halogatott *államháztartási, államszervezeti reform*. Az átfogó jelleget igényli és jelzi, hogy e modernizáció demokratikus és decentralizált is legyen, és végső soron szavatolja minden ágazat interdiszciplináris összehangoltságát. Semmi ne menjen szembe vagy más irányba (még a sport, a futball se!), mint amerre az ország fősodra halad. Utóbbihoz, mintaképpen: független, gondos mérleg (*átvilágítás, auditálás*) készüljön a *presztízsbetűzés*ek, más esztelen „megújítások, átalakítások” sorsáról. A visszaállítás reális esélyének a hiányában jöjjön az átmeneti vagy végleges, bár feljavított (az állam-reformba illeszkedő) *működtetés annak elvszerű, takarékos válfajaiból*. Mottó: *látszódj báránynak, de legyél belül oroszlan, azok között, akik oroszlanként tetszelegnek, de belül birkák!*